

на постійні зміни, що відбуваються в суспільному житті, в потребах та інтересах учнів і адаптовувати відповідно до них навчально-виховний процес.

Список використаних джерел

1. Макара О. Ф. Конкурентоспроможний вчитель – головна умова інноваційного розвитку сучасного навчального закладу [Електронний ресурс] / О. Ф. Макара. – Режим доступу : <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/konkurentospromozhnii-vchitel---golovna-umova-inno.html> (20.02.14). – Назва з екрану.
2. Бахмат Н. Конкурентоспроможність учителя початкової школи в умовах інформатизації освіти // Наталія Бахмат. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – Випуск 9. – Частина 1. – С. 257 – 264.

УДК 373.31:617.75-057.874"7124"

ПОП М.
ГАВРИШКО С.Г.
Мукачівський державний університет, Україна

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПОРУШЕННЯ ЗОРУ ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Соціальні, економічні та екологічні умови в Україні, труднощі в організації медичного обслуговування та постійні спроби реформи освіти сприяли зростанню захворюваності та скорочення тривалості життя населення України. Більшою мірою до цього схильні найбільш чутливі та вразливі діти. У структурі захворюваності збільшилася частка хвороб нервової системи і органів чуття, а також хвороб органів травлення і кістково-м'язової системи. Крім того, виявляються випадки розвитку далекозорості рефлексії у молодших школярів [8].

Аналіз науково-методичної літератури показав, що вивченням стану зору школярів займається ряд дослідників. Так, за даними Е. С. Аветісова [1] кількість дітей, що мають порушення зору, коливається в шкільному віці від 2,3% до 16,2%. Н. Г. Клопоцька [8] відзначає, що до 3-4 класу цей показник складає 15-17%, а до закінчення школи – 25%. Взагалі порушеннями зору страждає близько 28% школярів. При цьому всі дослідники наголошують на значне зниження стану зору школярів за останні роки, а також погіршення зору з віком.

Зниження зору школярів пов'язане з різними причинами. Так, на думку Г. Г. Двилужоглина [4], погіршення зору пов'язано з умовами сучасної цивілізації, широким розвитком інформаційних та комп'ютерних технологій, тобто з новітніми досягненнями науково-технічного прогресу, що ставлять підвищені вимоги до зорового аналізатора школярів. Автор відзначає, що збільшення навантаження на очі, перш за все при слабкості очних м'язів у дітей є основною причиною зниження зору школярів.

Згідно думки ряду авторів [2,5,6], найбільш істотними чинниками, що впливають на зниження зору школярів, є несприятливі чинники шкільного середовища, а також організація навчального процесу. Автори відзначають, що ускладнення шкільних програм і використання нових педагогічних технологій

призвели до погіршення зору і підвищення рівня захворюваності школярів. Порівнюючи стан зору учнів початкових класів, що навчаються в звичайних школах і школах з певною спеціалізацією, дослідники виявили істотні відмінності. Так, в школах з поглибленим вивченням іноземних мов кількість учнів, які мають порушення зору становила 53,7%, тоді як в звичайних школах цей показник дорівнює 33%. Отже, організація шкіл нового зразку з широким арсеналом педагогічних технологій впливає на зниження зору школярів. Обґрунтувати дане положення можна тим, що до рівня знань сучасних школярів висуваються підвищені вимоги, а це пов'язано з великим об'ємом зорових навантажень як в навчальний час, так і при виконанні домашніх завдань. Крім того, у іграх дітей почали домінувати комп'ютерні ігри, тому школярі мало рухаються, не отримують від рухів оздоровчої дії, що дозволяє зняти зорове навантаження. Результати досліджень Н. М. Орлової[8] показали, що учбові програми в сучасних школах зазнають великих змін – навчальний матеріал викладається на високому рівні, прискорився темп навчання. Все це сприяє інтенсифікації розумової діяльності учнів, збільшенню навантаження на центральну нервову систему, зір, слух, опорно-руховий апарат. А оскільки зір дітей 6-7 років ще не сформований [3], саме він і уражається, в першу чергу. Цьому сприяє нераціональна організація навчально-виховного процесу в школі та недотримання гігієнічних вимог до умов навчання, а саме – неправильне освітлення, невідповідність шкільних меблів росту учнів і т.п. Таким чином, дослідниками виявлені чинники, що впливають на зниження зору школярів. На даний час – це неправильна організація навчального процесу, невідповідність навчального навантаження віковим і індивідуальним особливостям дітей, а також гігієнічних вимог до умов навчання учнів.

Дані дослідження істотно поповнили і поглибили уявлення про причини виникнення порушень зору. Авторами встановлено, що короткозорість частіше виникає у дітей з недостатнім фізичним розвитком, що дозволяє по-новому оцінити значення фізичної культури в профілактиці короткозорості та її прогресі.

Розвитку короткозорості сприяє також ослаблення очних м'язів, що є результатом недостатньої тренуваності. При значних зорових навантаженнях циліндричний м'яз, який регулює зміну кривизни кришталика, працює на межі своїх можливостей, і організм вимушений перебудовуватися. Для цього є тільки один шлях – подовження очного яблука в передньо-задньому напрямку. Таким чином, недостатній фізичний розвиток і слабкість м'язів очного яблука є, однією із головних причин зниження зору школярів.

Список використаних джерел

1. Аветисов Э. С. Физкультура при близорукости / Э. С. Аветисов, Е. И. Ливадо, Ю. И. Курпан – М.: «Советский спорт», 1993. – 205 с.
2. Бегош Н. Б. Офтальмологічні аспекти впливу персональних комп'ютерів на зоровий аналізатор / Н. Б. Бегош // Вісник наукових досліджень. – 2010. – №4. – С. 4 – 6.
3. Гладюк Т. В. Анатомія і фізіологія дитини з основами шкільної гігієни: навч. посіб. для студ. фак. підготовки вчит. почат. кл., Ч. 1 / Т. В. Гладюк/. – Тернопіль: ТНПУ, 2007. – 122 с.

4. Двилужоглин Г. Г. Тренуйте зрение/ Г. Г. Двилужоглин. – М.: Советский спорт. – 1990. – 48 с.
5. Дудюк П. П. Органи відчуття / П. П. Дудюк // Здоров'я – 2004. – №2 С. 32 – 33.
6. Збітнева С. В. Виявлення зниження гостроти зору під час профілактичних оглядів дітей / С. В. Збітнева// Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. – 2012. – №2/3. – С.127 – 133.
7. Клопоцька Н. Г. Як перемогти короткозорість? / Н. Г. Клопоцька // Країна знань : Науково-популярний журнал для юнацтва. – К.: 2008. – № 5. – С. 35 – 37.
8. Орлова Н. М. Поведінкові чинники ризику розвитку патології органа зору у міських школярів // Український медичний часопис. – 2014. – №1. – С. 137 – 139.

УДК373.011.3-051

ПОПОВИЧ А. Ю
ФЕНЧАК Л.М.,
Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – ВАЖЛИВА ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Сьогодні в Україні фіксують високий рівень захворюваності населення, особливо серед дітей і підлітків. Зокрема, за період навчання у школі кількість здорових дітей з першого до одинадцятого класу зменшується в 3-4 рази. У зв'язку з цим збереження та зміцнення здоров'я дітей і молоді є пріоритетним завданням нашої держави.

Поміж найпоширеніших захворювань учнів можна виділити хвороби органів зору, слуху, травлення, серцево-судинні захворювання, відхилення в опорно-руховій системі. Втрачається не тільки фізичне, а й духовне, психічне здоров'я, що може привести до трагічних наслідків. Значно зросли показники погіршення психічного здоров'я учнів (у 88% школярів зафіксовано нервово-психічні відхилення у поведінці) [3]. Важлива роль у формуванні здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів належить учителю початкової школи, що зумовлено передусім віковими особливостями молодших школярів.

Науковці Н. Бібік, О. Ващенко, О. Локшина трактують поняття «здоров'язбережувальна компетентність» як властивість особистості, спрямовану на збереження власного фізичного, соціального, психічного й духовного здоров'я, а також здоров'я інших людей. На основі узагальнення багаторічних досліджень дослідниками описано «шкільні» фактори ризику, які негативно впливають на здоров'я дітей. Зокрема це: стресова педагогічна тактика, інтенсифікація навчального процесу, невідповідність методик і технологій навчання віковим та функціональним можливостям школярів, перевищення норм навчального навантаження, невиконання елементарних фізіологічних та гігієнічних вимог до організації навчального процесу, неграмотність педагога та батьків у питаннях збереження та зміцнення здоров'я, недоліки в існуючій системі фізичного виховання; відсутність системи роботи з формування цінності здоров'я і здорового способу життя [1].

Досліджуючи проблему здоров'я молодшого школяра у рамках навчально-виховного процесу уроку та в позаурочний час А. Остапенко, розглядає формування культури здоров'я учня як синтез оздоровлювальних технологій (фізична підготовка,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>